

SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTÖN VAIKUTUS POTILAIISIIN JA HOITOSUHTEESEEN

TAUSTA

Sosiaalisen median käyttö terveyteen liittyvissä kysymyksissä on yleistynyt laajalti kansalaisten keskuudessa iästä riippumatta. Vuonna 2016 suomalaisista jo 47 % seurasi päivittäin jotakin yhteisöpalvelua (SVT 2016).

Sosiaalisella medialla tarkoitetaan internetin uusia palveluita ja sovelluksia, jotka pohjautuvat Web 2.0 teknologiaan ja joissa yhdistyy palvelun käyttäjien välinen kommunikaatio ja oma sisällöntuotanto (Hintikka, 2016; Kaplan & Haenlein 2010). Sosiaalisen median käyttö vaikuttaa potilaan ja terveydenhuollon ammattilaisen väliseen suhteeseen ja potilaan käsitykseen omasta terveydentilasta ja hoidon tilanteesta. Osa vaikutuksista on edistää potilaan osallistumista hoitoonsa, kun taas osa voi vaikuttaa kielteisesti potilaan hoitosuhteeseen. Tämän vuoksi terveydenhuollon ammattilaisten tulee ymmärtää, miten potilaat sosiaalista mediaa käyttävät terveyteen liittyvissä asioissa ja miten se tulee ottaa hoitotyössä huomioon.

KYSYMYS

Tämä näyttövinkki vastaa seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Mihin potilaat käyttävät sosiaalista mediaa?
- 2) Miten sosiaalisen median käyttö vaikuttaa hoitosuhteeseen terveydenhuollossa?
- 3) Millaisia vaikutuksia sillä on potilaaseen?

AINEISTO JA MENETELMÄT

Näyttövinkki perustuu vuonna 2016 julkaistuun järjestelmälliseen katsaukseen. Katsaukseen hyväksyttiin menetelmällisen laadun arvioinnin jälkeen yhteensä 22 tutkimusta, jotka käsittelivät sosiaalisen median käyttöä terveydenhuollossa. Katsauksen tarkempi menetelmällinen toteutus on kuvattu alkuperäisessä julkaisussa.

Näyttövinkki on hyvälaatuisten järjestelmällisten katsausten ja hoitosuosittelujen tiivistelmä.

Sen tarkoituksena on levittää kansalaisille ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille näyttöön perustuvaa tietoa.

SUOSITUKSET SOSIAALI- JATERVEYDENHUOLTOON

1) Sosiaalisen median tarjoamat tuen muodot

Potilaat käyttävät sosiaalista mediaa täydentääkseen terveydenhuollon palveluita ja saadakseen sosiaalista tukea, joka voidaan luokitella seuraavasti: a) emotionaalinen tuki, b) itsetunnon tuki, c) vertaistuki ja d) tiedollinen tuki.

Sosiaalisen median käyttö tarjoaa potilaalle vertaisverkoston tukea ja edistää psyykkistä hyvinvointia. Sosiaalisesta mediasta saatu emotionaalinen tuki auttaa kohtamaan esimerkiksi sairauteen tai hoitoon liittyviä tunteita. Itsetunnon tuki antaa uskoa omiin voimavaroihin ja rohkaisee toimimaan niin, että sairauden kanssa pystyy elämään. Vertaistuki auttaa kohtaamaan vaikeaksi koetun tilanteen ja antaa tukea saman kokeneilta. Tiedollinen tuki oli katsauksen perusteella merkittävin sosiaalisen tuen muoto. Erityisesti juuri diagnoosin saaneet potilaat tarvitsevat erilaista tietoa sairaudesta ja hoidoista. Sosiaalisesta mediasta potilaat saivat tietoa, jota terveydenhuollon palvelut eivät heille riittävästi tarjonneet.

2) Käytön vaikutukset hoitosuhteeseen

Potilaan voimaantuminen sosiaalisen tuen ansiosta muuttaa hoitosuhdetta tasa-arvoisemmaksi. Tällöin potilaalla on enemmän tietoa tilanteestaan ja se lisää kliinisen päätöksenteon laatua. Potilas pääsee purkamaan tunteitaan vertaisverkostoissa sosiaalisen median kautta, mikä voi tasapainottaa hoitosuhdetta ja auttaa potilasta hyväksymään hoito-ohjeet. Toisaalta se voi myös johtaa lyhyempiin hoitosuhteisiin, jos potilas päättää vaihtaa lääkäriä esimerkiksi verkkokeskustelun perusteella. Sosiaalisen median käyttö voi myös heikentää vuorovaikutusta hoitosuhteessa. Terveydenhuollon ammattilaisen negatiivinen reagointi potilaan esille tuomiin asioihin, vähentää potilaan sitoutumista ja hyvinvointia, mutta ei vaikuta potilaan verkkokäyttäytymiseen.

3) Vaikutukset potilaaseen

Sosiaalisen median käyttö vertaistuen saamiseksi vaikuttaa parantavan potilaan henkistä hyvinvointia. Lisäksi voimaantuminen lisää potilaan subjektiivista ja psyykkistä hyvinvointia. Toisten ihmisten tarinoiden lukeminen edistää kontrollin ja tilanteen hallinnan tunnetta. Kuitenkin negatiivisten hoitokokemusten jakaminen ja lukeminen voi heikentää potilaan hyvinvointia ja lisätä ahdistusta. Lisäksi sosiaalisen median käyttö voi johtaa riippuvuuteen, altistaa potilaan mainonnan kohteeksi sekä heikentää yksityisyyden suoja.

Alkuperäinen julkaisu:

Smailhodzic E, Hooijsma W, Boonstra A, Langley DJ. Social media use in healthcare: A systematic review of effects on patients and on their relationship with healthcare professionals. BMC Health Services Research 2016;16:442.

Muut käytetyt lähdeviitteet:

- 1) Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Liitetaulukko 25. Yhteisöpalvelujen käyttö 2016, %-osuus väestöstä. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/sutivi/2016/sutivi_2016_2016-12-09_tau_025_fi.html (viitattu: 1.2.2017).
- 2) Hintikka KA. Sosiaalinen media. Saatavilla: <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanatkansio/sosiaalinen-media> (viitattu 16.1.2017).
- 3) Kaplan AM & Haenlein M. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. Business Horizons 2010;53(1);59-68. Saatavilla: <http://dx.doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003>.

TIIVISTELMÄN TEKIJÄT

Tutkija, Virpi Jylhä, FT (väit.), Hoitotyön tutkimussäätiö, virpi.jylha@hotus.fi

Tutkimusjohtaja Arja Holopainen, TtT, Hoitotyön tutkimussäätiö, arja.holopainen@hotus.fi

KÄYTTÖKELPOISUUS SUOMESSA JA LISÄTIETOJA

Järjestelmällisen katsauksen suositukset soveltuvat suomalaiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Potilaiden sosiaalisen median käytöllä on useita myönteisiä vaikutuksia hoitosuhteeseen ja se voi olla merkittävä tiedon lähde potilaalle. Terveydenhuollon ammattilaisen tulee tiedostaa, että kansalaiset käyttävät yhä enemmän sosiaalista mediaa hakiessaan tietoa sairaudestaan ja siihen liittyvästä hoidosta. Sosiaalisesta mediasta saatu tieto voi kuitenkin olla myös virheellistä ja siksi ammattilaisten tulee tarkistaa, mihin potilaiden mielipiteet ja odotukset hoidosta perustuvat. Potilasta tuleekin tarvittaessa auttaa löytämään luotettavaa tietoa, minkä vuoksi on tärkeää, että terveydenhuollon ammattilaisen tietoperusta on ajantasainen.